

Laidiens: 03.07.1996., Nr. 112/113

Precizēts 16.07.1996., Latvijas Vēstnesis Nr.120 (605)

Ministru kabineta noteikumi nr. 223

Rīgā 1996. gada 20. jūnijā (prot. nr.32 4.§)

Kārtība, kādā izsniedzamas licences un atļaujas darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par radiācijas drošību un kodoldrošību"
6., 7. un 9.pantu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā izsniedzamas licences un atļaujas darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem (turpmāk tekstā — "licences un atļaujas").
2. Jebkādai darbībai ar radioaktīvajām vielām, ja to aktivitāte pārsniedz šo noteikumu 1.pielikumā norādīto lielumu, un citiem jonizējošā starojuma avotiem, izņemot tās darbības, kas atzītas par izņēmumiem, nepieciešama licence uzņēmējdarbībai vai atļauja citām darbībām. Licenču un atļauju tipveida veidlapu paraugi — šo noteikumu 2.pielikumā.
3. Licences un atļaujas izsniedz šādas institūcijas:
 - 3.1. Labklājības ministrijas pakļautībā un pārraudzībā esošās valsts institūcijas — darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem medicīnā (2.pielikuma 2. un 3.veidlapa);
 - 3.2. Latvijas Attīstības aģentūras Eksporta un importa kontroles un uzskaites departaments—kodolmateriālu eksportam, importam un tranzītam atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 26.jūnija noteikumiem nr.179 "Stratēģiskas nozīmes preču, produkcijas, pakalpojumu un tehnoloģiju eksporta, importa un tranzīta noteikumi" (Latvijas Vēstnesis, 1995, 104.nr.; 1996, 70.nr.);
 - 3.3. Vides valsts inspekcijas Radiācijas un kodoldrošības inspekcija (turpmāk tekstā — "Radiācijas un kodoldrošības inspekcija") — visām pārējām darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem (2.pielikuma 2., 3., 6., 7. un 8.veidlapa).
4. Licences un atļaujas izsniedz attiecīgo institūciju izveidotas licencēšanas komisijas.
5. Licences un atļaujas tiek izsniegtas par maksu, kura noteikta šo noteikumu 3.pielikumā. Minētie līdzekļi tiek ieskaitīti Labklājības ministrijas vai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas speciālajā budžetā vai Latvijas Attīstības aģentūras Eksporta un importa kontroles un uzskaites departamenta kontā.

6. Licences un atļaujas tiek izdotas ilgstošai darbībai un var attiekties uz vairākiem starojuma avotiem. Licences un atļaujas var atjaunot.

7. Atļauju radioaktīvo vielu nosūtīšanai no viena lietotāja citam izsniedz tikai tad, ja saņēmējam jau ir licence vai atļauja noteiktām darbībām ar saņemamajām radioaktīvajām vielām.

II. Radioaktīvo vielu un citu jonizējošā starojuma avotu eksportēšanas, importēšanas vai tranzīta licences un atļaujas

8. Lēmumu par licences vai atļaujas izsniegšanu radioaktīvo un kodolmateriālu eksportēšanai vai importēšanai (2.pielikuma 6., 7. un 8.veidlapa), ja tie nav ietverti Stratēģiskas nozīmes eksporta un importa kontroles komitejas apstiprinātajā divējāda lietojuma stratēģiskas nozīmes preču, produkcijas, pakalpojumu un tehnoloģiju sarakstā, ir tiesīga pieņemt tikai Radiācijas un kodoldrošības inspekcija.

9. Latvijas Attīstības aģentūras Eksporta un importa kontroles un uzskaites departaments saskaņā ar Stratēģiskas nozīmes eksporta un importa kontroles komitejas nolikumu izsniedz licences to radioaktīvo un kodolmateriālu eksportēšanai, importēšanai vai tranzītam, kas ietverti Stratēģiskas nozīmes eksporta un importa kontroles komitejas apstiprinātajā divējāda lietojuma stratēģiskas nozīmes preču, produkcijas, pakalpojumu un tehnoloģiju sarakstā, ja attiecīgās fiziskās vai juridiskās personas ir saņēmušas licenci vai atļauju noteiktām darbībām ar šādiem materiāliem.

III. To personu tiesības un pienākumi, kas veic darbības ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem

10. Jebkurai fiziskai un juridiskai personai (turpmāk tekstā — "persona"), kura grib veikt šo noteikumu 2. un 12.punkta minētas darbības, par to jāpaziņo šo noteikumu 3.punkta minētajām attiecīgajām institūcijām un jāsaņem atbilstoša licence vai atļauja. Licenci vai atļauju tās saņēmējam izsniedz, kā arī licenci vai atļauju pārreģistrē pēc tam, kad ir samaksāta tiesību aktos noteiktā valsts nodeva un šo noteikumu 3.pielikumā noteiktā maksa.

11. Saskaņā ar likuma "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" (Latvijas Vēstnesis, 1994, 147.nr.) 6.pantu licence vai atļauja nav nepieciešama šādām darbībām:

11.1. radioaktīvo vielu lietošanai vai apglabāšanai, ja izmantojamo vielu aktivitāte nepārsniedz šo noteikumu 1.pielikuma A tabulas 2.ailē norādīto lielumu;

11.2. radioaktīvo vielu lietošanai vai apglabāšanai, ja to īpatnējā aktivitāte uz masas vienību nepārsniedz šo noteikumu 1.pielikuma A tabulas 3.ailē norādīto lielumu;

11.3. operācijām ar jebkuru katodstaru cauruli, kuras potenciālu starpība ir mazāka par 5 kV vai kura normālos ekspluatācijas apstākļos nerada dozas jaudu lielāku par $1\mu\text{Sv/st.}$ 0,1 metra attālumā no jebkura sasniedzama aparāta virsmas punkta;

11.4. tādu radioizotopisko dūmu detektoru lietošanai, kuros izmanto Am^{241} izotopu, ja aktivitāte vienam detektoram nepārsniedz 50 Kbp un to kopejais skaits — 100 gabalus. 12. Atļaujas vai licences saņemšana ir obligāta:

12.1. jebkura tāda uzņēmuma vai iekārtas celtniecībai, ekspluatācijai vai darbības izbeigšanai, kas izmanto kodoldegvielu;

12.2. radioaktīvo vielu apglabāšanai vai radioaktīvas vielas saturošu materiālu pārstrādei, ja to aktivitāte pārsniedz šo noteikumu 1.pielikuma A tabulā norādīto lielumu;

12.3. radioaktīvo vielu pievienošanai, lai ražotu medicīniskus preparātus vai patēriņa preces, un šādu ražojumu nodošanai tirgū;

12.4. radioaktīvo vielu pielietošanai cilvēkiem vai dzīvniekiem medicīnā vai veterinārijā (diagnosticešanai, ārstēšanai vai pētnieciskiem mērķiem);

12.5. elementārdaļiņu paātrinātāju, rentgenaparātūras vai radioaktīvu avotu pielietošanai cilvēkiem (diagnosticešanai, ārstēšanai vai pētnieciskiem mērķiem);

12.6. rentgenaparātūras vai radioaktīvas vielas saturošu starojuma avotu lietošanai rūpnieciskajai radiogrāfijai vai produkcijas ražošanai;

12.7. elementārdaļiņu paātrinātāju lietošanai, izņemot elektronu mikroskopus;

12.8. tādu elektrisku aparātu ražošanai, importēšanai, eksportēšanai, transportēšanai, pārdošanai, pārvietošanai, iznomāšanai, iegūšanai īpašumā, lietošanai, glabāšanai, remontēšanai un uzstādīšanai, kuri satur sastāvdaļas, kurās lietoto potenciālu starpība pārsniedz 5 kV un normālos ekspluatācijas apstākļos rada dozas jaudu lielāku par 10^{-1} Sv/st. 0,1 metra attālumā no jebkura sasniedzama aparāta virsmas punkta;

12.9. radioaktīvo vielu ražošanai, importēšanai, eksportēšanai, transportēšanai, pārdošanai, pārvietošanai, iznomāšanai, iegūšanai īpašumā, lietošanai, glabāšanai un apstrādei, ja to aktivitāte pārsniedz šo noteikumu 1.pielikuma A tabulā norādīto lielumu.

13. Licenci vai atļauju šo noteikumu V nodaļā noteiktajā kārtībā var saņemt jebkura Latvijas Republikas jurisdikcijai pakļauta persona. Ja persona nav pakļauta Latvijas Republikas jurisdikcijai, licenci vai atļauju var saņemt attiecīgās personas pilnvarota un Latvijas Republikas jurisdikcijai pakļauta juridiska persona, kura šajā gadījumā ir atbildīga par attiecīgo darbību veikšanu.

14. Persona, kura saņēmusi lēmumu par atteikumu izsniegt licenci vai atļauju, 30 dienu laikā to var pārsūdzēt attiecīgajā ministrijā; ministrijas lēmumu var pārsūdzēt likuma noteiktajā kārtībā.

15. Ja persona vēlas ar radioaktīvajām vielām vai citiem jonizējošā starojuma avotiem veikt šo noteikumu 11 .pantā minētās darbības, tai ir iespēja saņemt izziņu, ka šādām darbībām licence vai atļauja nav nepieciešama. Izziņas pieprasījums (2.pielikuma 4. veidlapa) iesniedzams Radiācijas un kodoldrošības inspekcijai. Izziņa (2.pielikuma 5.veidlapa) ir derīga sešus mēnešus no tās izsniegšanas dienas.

16. Licences vai atļaujas saņēmējam visa dokumentācija, kas saistīta ar darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem, un to dokumentu noraksti, kas iesniegti, pieprasot licenci, jāglabā ne mazāk kā trīs gadus pēc:

16.1. radioaktīvo vielu nodošanas apglabāšanai radioaktīvo atkritumu apglabāšanas punktā (izņemot dokumentus, kas tiek nodoti kopā ar radioaktīvajiem atkritumiem);

16.2. neizotopisko jonizējošā starojuma avotu padarīšanas par nelietojamiem, ja to izmantošana izbeigusies un par to ir sastādīts attiecīgs akts.

17. Ja darbības ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem tiek izbeigtas, atļauju darbībām ar radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem nododot citai personai, kura ir saņēmusi attiecīgu licenci vai atļauju un pārņēmusi visu atbildību par šīm vielām un starojuma avotiem, tad minētajai personai tiek

nodota tehniskā dokumentācija, kas saistīta ar attiecīgajām radioaktīvajām vielām un citiem jonizējošā starojuma avotiem.

IV. Licenču un atļauju izsniegšanas nosacījumi

1. Maksa par radioaktīvo vielu ieviešanu Latvijas Republikā

18. Lai saņemtu licenci radioaktīvo vielu importēšanai, licences pieprasītājam jāmaksā par radioaktīvo vielu ieviešanu Latvijas Republikā un licences pieprasījumam jāpievieno maksājumu apliecinošs dokuments. Maksas lielums tiek noteikts atbilstoši ievedamo radioaktīvo vielu aktivitātei un toksiskumam (4. un 5.pielikums).

19. Bez maksas var importēt radioaktīvās vielas, kas satur tikai tādus radionuklīdus, kuru pussabrukšanas periods ir mazāks par 30 dienām un kuru sabrukšanas rezultātā nerodas ilgdzīvojošie radioaktīvie izotopi.

20. Ja licence tiek izsniegta vairākām atsevišķām importēšanas operācijām, tad, saņemot atļauju katra konkrētā radioaktīvo vielu sūtījuma ieviešanai, dokumentāri jāpierāda, ka nepieciešamie maksājumi ir izdarīti.

21. Ja nepieciešams, licences pieprasītājs Radiācijas un kodoldrošības inspekcijā var saņemt norādījumus attiecībā uz maksu (atbilstoši šo noteikumu 4.pielikumam) par konkrētu radioaktīvo vielu ieviešanu Latvijas Republikā.

22. Maksa par radioaktīvo vielu ieviešanu jāieskaita valsts uzņēmuma "Radons" norēķinu kontā. Šie līdzekļi izmantojami atbilstoši šādam sadalījumam:

22.1. 20% — vides aizsardzības pasākumu nodrošināšanai uzņēmumā;

22.2. 30% — kā investīcijas, lai sagatavotos radioaktīvo atkritumu apglabāšanai;

22.3. 10% —jāpārskaita Baldones pašvaldībai;

22.4. 40% —jāpārskaita valsts uzņēmuma "Radons" garantiju fondā.

23. Valsts uzņēmuma "Radons" garantiju fonds tiek izmantots, lai segtu izdevumus, kas rodas, sagatavojot apglabāšanai un apglabājot radioaktīvos atkritumus, kuri radušies Latvijas Republikā ievesto radioaktīvo vielu izmantošanas gaitā, bet pārējā maksas daļa — lai nodrošinātu iespēju veikt šādus darbus.

24. Iemaksu apmēru valsts uzņēmuma "Radons" garantiju fondā aprēķina, ņemot vērā ievedamo radioaktīvo vielu aktivitāti ieviešanas brīdī, bet pārējiem atbilstošajiem maksājumiem — aktivitāti plānotajā radioaktīvo atkritumu nodošanas brīdī.

25. Slēgto radionuklīdo starojuma avotu gadījumā, ja to kopējā aktivitāte ir lielāka par 10 Tbq, maksai par radioaktīvo vielu ieviešanu jāpiemēro pazeminošais koeficients 5 (maksājumu aprēķinam izmanto šo noteikumu 4.pielikuma tabulas 4.aili).

26. No maksas par radioaktīvo vielu ieviešanu Latvijas Republikā, izņemot maksājumus valsts uzņēmuma "Radons" garantiju fondā, radioaktīvo vielu saņēmēji ir atbrīvojami, ja pirkuma-pārdevuma līgums garantē lietoto starojuma avotu nosūtīšanu atpakaļ ražotājvalstij.

27. Ja radioaktīvo vielu saņēmējs pierāda, ka visas radioaktīvās vielas ir nosūtītas atpakaļ to ražotājvalstij, valsts uzņēmums "Radons" vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra noteiktajā kārtībā atmaksā garantiju fondā iemaksātos līdzekļus.

2. Prasības radioaktīvo vielu un citu jonizējošā starojuma avotu fiziskajai aizsardzībai

28. Lai saņemtu licenci vai atļauju, jānodrošina attiecīgo materiālu vai iekārtu fiziskā aizsardzība atbilstoši Iekšlietu ministrijas Drošības policijas un Radiācijas un kodoldrošības inspekcijas prasībām:

28. 1. apsardzes signalizācijas un uzbrucēju aizkavēšanas sistēmām jānodrošina aizturēšanas varbūtība, kas pārsniedz 75 %, bet valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektos — vismaz 85 %;

28.2. fizisko aizsardzības sistēmu analīzei izmantojamas ASV Nacionālās Sandia laboratorijas izstrādātās datorprogrammas BASI un SAVI vai ASSES.

29. Licences pieprasījumam jāpievieno attiecīgā fiziskās aizsardzības nodrošinājuma sistēmas apraksts, kā arī ar aprēķiniem pamatots Iekšlietu ministrijas Drošības policijas atzinums.

3. Prasības civiltiesiskajai apdrošināšanai pret iespējamo kaitējumu trešajai personai

30. Lai saņemtu licenci vai atļauju, tās pieprasītājam atbilstoši likuma "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" 3.panta 4.apakšpunktam jāveic radioaktīvās vielas un citus jonizējošā starojuma avotus apkalpojošā personāla (turpmāk tekstā—"personāls") obligātā apdrošināšana un civiltiesiskās atbildības apdrošināšana pret kaitējumiem, kas var tikt nodarīti trešajai personai, tās mantai un videi, un licences pieprasījumam kā apliecinājums jāpievieno attiecīgās apdrošināšanas polises kopija.

31. Minimālais civiltiesiskās apdrošināšanas lielums ir noteikts šo noteikumu 6.pielikumā. Apdrošināšanas prēmijas lielumu nosaka apdrošināšanas iestādes atbilstoši ekspertu novērtējumam par potenciālā riska lielumu un varbūtību radīt kaitējumu.

4. Prasības jonizējošā starojuma iekārtu tehniskajai drošībai

32. Lai saņemtu licenci vai atļauju darbībām ar jonizējošā starojuma iekārtu, tās pieprasītājam jānodrošina minētās iekārtas ekspluatācija vai uzglabāšana atbilstoši šādām iekārtām izvirzītajām tehniskajām prasībām un kopā ar licences pieprasījumu jāiesniedz valsts akreditētas un pilnvarotas tehniskās uzraudzības institūcijas atļaujas kopija ekspluatēt vai uzglabāt attiecīgo iekārtu.

5. Kvalifikācijas prasības personālam un darbu vadītājiem

33. Lai saņemtu licenci vai atļauju, licences pieprasījumam kā apliecinājums personāla atbilstošajai kvalifikācijai jāpievieno kvalifikācijas atbilstības pārbaudes komisijas atzinums par personāla un darbu vadītāja kvalifikāciju.

34. Minimālās prasības darbu vadītāja kvalifikācijai ir augstākā tehniskā vai medicīniskā izglītība ar papildapmācību radiācijas drošības un kodoldrošības jautājumos un vismaz trīs gadu darbu izpildītāja pieredze, šajā stāžā ieskaitot arī to laiku, kurā iegūta speciālā izglītība radiācijas drošības jautājumos.

35. Kvalifikācijas atbilstības pārbaudes komisijas sastāvā jābūt attiecīgās institūcijas pārstāvim, kurš pārbauda profesionālās izglītības radiācijas drošības un kodoldrošības jomā atbilstību to darbu specifikai, kurus vadīs pretendents. Profesionālo atbilstību vērtē attiecīgās nozares profesionālās apvienības eksperti vai, ja tādu nav, attiecīgās profesionālās izglītības iestāžu pasniedzēji.

36. Ja uzņēmumā (uzņēmējiesabiedrībā) tiek izmantoti tikai vienkāršākie slēgtie starojuma avoti, kuru apkalpošana neparedz tiešu operatora klātbūtni, un starojuma ekspozīcijas dozas jauda ieslēgtā stāvoklī 1 metra attālumā ir mazāka par 1 uSv/st., darbu vadītājam izņēmuma kārtā var būt vidējā speciālā izglītība ar papildapmācību radiācijas drošības un kodoldrošības jautājumos, kā arī vismaz piecu gadu darbu izpildītāja pieredze.

37. Personālam ir obligāta vidējā izglītība ar papildapmācību radiācijas drošības un kodoldrošības jautājumos. Personāla profesionālo atbilstību vērtē darbu vadītājs, zināšanu un iemaņu pārbaudē iesaistot attiecīgās nozares